

СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ХЛІБОПЕКАРСЬКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ

Провідна роль у виробництві та забезпеченні населення України хлібобулочними виробами належить підприємствам нині створеної акціонерної компанії "Хліб України". Кількість підприємств цієї компанії становить більш як 30 % загальної кількості їх в Україні, але обсяг виробництва — близько 80 % від загального по Україні. Крім АК "Хліб України", хліб і хлібобулочні вироби виробляють підприємства Укоопспілки, Укрзалізниця, Мінлісгос-пу та інші відомства і приватні підприємства.

Сучасний стан виробництва хлібобулочних виробів характеризується різким спадом його за останні роки. Порівняно з 1990 р. у 2000 р. він становив майже 40 %. В основному цей спад зумовлений зниженням за цей період середньодушового споживання хлібобулочних виробів промислового виробництва.

Слід враховувати, що значну частину цих виробів населення споживає за рахунок власного виробництва. За даними статистичних органів, незважаючи на спад виробництва хліба і хлібобулочних виробів на промислових підприємствах за період 1990-2000 рр. майже на 40 %, споживання цих продуктів з урахуванням макаронних виробів за цей же час знизилось всього на 10 %. В цілому по Україні середньодушове фактичне споживання хліба і хлібобулочних виробів у 1990 р. було на рівні 356 г/добу. Нерівномірним був цей показник по регіонах України. В східних регіонах рівень споживання становив 272-281 г/добу, у західних 523-526, південно-західних — 403 г/добу.

Зниження виробництва та рівня споживання хліба і хлібобулочних виробів промислового виробництва негативно вплинуло на використання виробничих потужностей. Тільки в АК "Хліб України" цей показник у 1997-1999 рр. знизився до 33,8 % проти 58 % у 1990 р. У свою чергу, знизилась також ефективність хлібопекарського виробництва. Тільки за останні роки при зниженні обсягів виробництва на 25 % собівартість 1 т хліба і хлібобулочних виробів підвищилась у 2,3 рази, рентабельність знизилась з 14,8 % до 12,6 у 1997 р.

Виробництво хліба і хлібобулочних виробів в основному буде залежати від їх споживання, що, у свою чергу, і T_1 і зумовлено життєвим рівнем населення. В перспективі за основу треба брати середній рівень споживання в Україні на початку 90-х років 356 г/добу (з урахуванням щорічного зниження його до 5 %) та змінення чисельності населення країни.

Виходячи з цього, загальне добове споживання хлібобулочних виробів становило 617 350 т, або 6333 тис. т на рік при збереженні інших однакових умов. Але, враховуючи фактори, що за останні роки впливали на виробництво та споживання хліба і хлібобулочних виробів, перспективний його розвиток може здійснюватись під впливом таких чинників:

1. Збереження низьких рівнів виробництва та попиту на продукцію, що були за останні роки.
2. Зростання попиту на продукцію завдяки зниженню власного виробництва (домашнього хлібопечення) за умови поступового підвищення життєвого рівня.

За цих умов очікувані обсяги виробництва хліба і хлібобулочних виробів у 2000-2006 рр. можуть зрости: при збереженні низьких рівнів виробництва і споживання та при зменшенні чисельності населення вони становитимуть 2350-2370 тис. т за рік, у разі зростання попиту на продукцію — 2800-3000 тис. т на рік.

Щоб досягти обсягів виробництва 1990 р. (17 350 т/добу), потрібні виробничі потужності (з урахуванням добового споживання і резерву потужності на коливання попиту та режиму роботи підприємств) в розмірі 22 980 т/добу. Майже 80 % цих потужностей і обсягів виробництва можуть забезпечити тільки підприємства АК "Хліб України". Значну частину виробництва хліба і хлібобулочних виробів можуть доповнити також підприємства Укрспоживспілки та інших відомств. Це основні виробники хліба і хлібобулочних виробів. їх розвиток має здійснюватись насамперед завдяки реконструкції, технічному переоснащенню та новому будівництву сучасних підприємств при паралельному вибутті потужностей морально і фізично зношених, що буде сприяти підвищенню рівня рентабельності виробництва продукції цих видів та поліпшенню фінансових результатів підприємств. При цьому ринкові відносини в економіці можуть створити такі умови в хлібопекарській промисловості.

Крім того, сучасний розвиток хлібопекарської промисловості зумовить також інвестиційну діяльність цієї галузі. Зупинення спаду і поступове підвищення обсягів виробництва в сучасних умовах, оздоровлення фінансової ситуації мають поліпшити інвестиційний стан хлібопекарського виробництва.

Починаючи з 2002 р. прогнозується швидке зростання обсягів капітальних вкладень за рахунок внутрішніх джерел фінансування. Головним джерелом капітальних вкладень у хлібопекарській промисловості мають бути власні кошти суб'єктів господарювання, зокрема амортизаційні відрахування, які треба спрямовувати на підтримку діючого виробництва, а також доходи господарської діяльності. Мають бути створені такі економічні умови, за яких суб'єкти господарювання перетворювали б у інвестиції якомога більшу частину свого чистого прибутку. Цьому може сприяти нова податкова політика.

З метою стимулювання та державної підтримки інвестиційного процесу прогнозується збільшення обсягу бюджетних капітальних вкладень до рівня 3-4 % від ВВП у 2001-2002 рр. і до 5-6 % — у 2004-2006 рр. Це сприятиме посиленню регулюючої ролі держави у загальному

відновленні інвестиційної діяльності, залученню недержавних джерел фінансування розвитку економіки.

З поліпшенням економічної ситуації очікується підвищення ролі інших небюджетних джерел фінансування інвестиційного процесу. Зокрема, прогресивні законодавчі зміни та організаційні перетворення у фінансово-кредитній системі сприятимуть посиленню такого джерела фінансування, як кредити комерційних банків під розвиток підприємництва і конкретні інвестиційні проекти та програми, а також довгострокові кредити. Зростає роль фондового ринку, що народжується, та фінансово-промислових груп, що є прогресивним у нарощуванні інвестиційних ресурсів. Обґрунтовані законодавчі рішення і застосування на їх основі методів впливу дадуть змогу поновити внутрішнє джерело фінансування інвестицій за рахунок приватних коштів, а також коштів тіншової економіки. В 1997 р. частка приватних інвестицій у промисловість дорівнювала лише 0,1 %.

Враховуючи той факт, що в хлібопекарській галузі відбулися значні зрушення в приватизаційних процесах, одним із можливих шляхів залучення інвестицій могла б стати додаткова емісія цінних паперів.

Позитивні зрушення в економіці мають нарешті створити сприятливу атмосферу для залучення іноземних інвестицій під важливі пріоритетні проекти і програми, без чого неможливий підйом української економіки. Наповнення цих інвестиційних джерел дасть можливість з року в рік нарощувати обсяги капітальних вкладень і в хлібопекарську промисловість.

Висновки. Сучасний стан хлібопекарської промисловості характеризується значним спадом виробництва. Зниження виробництва та рівня споживання хліба і хлібобулочних виробів промислового виготовлення негативно вплинули на загальну його ефективність.

Перспективний розвиток хлібопекарської промисловості оцінювався з урахуванням таких чинників:

1. Збереження низьких рівнів виробництва і попиту на продукцію.
2. Зростання попиту на продукцію завдяки зниженню домашньої випічки за умови поступового підвищення життєвого рівня населення.

Зупинення спаду і поступове підвищення обсягів виробництва зумовлять необхідність значних інвестицій у хлібопекарську галузь. З поліпшенням економічної ситуації передбачається підвищення ролі небюджетних джерел фінансування інвестиційних процесів.

Надійшло до редколегії 30.03.2000 р.

(Наукові праці НУХТ. – 2002. – №11. – с. 93–94)

Костюк В. К., ОФПД, кафедра маркетингу.